



Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN MÄÄRÄYS (seitsemäs jaosto)

17 päivänä marraskuuta 2015*

Ennakkoratkaisupyyntö — Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 99 artikla — Direktiivi 79/7/ETY — 4 artiklan 1 kohta — Mies- ja naispuolisten työntekijöiden tasa-arvoinen kohtelu — Osa-aikaiset työntekijät, jotka ovat pääasiallisesti naisia — Kansallinen säännöstö, jossa säädetään työttömyysetuuden enimmäismäärästä — Säännöstö, jossa tämän määrän laskemiseksi käytetään kyseessä olevien osa-aikaisten työntekijöiden työajan ja kokoaikaisten työntekijöiden työajan välistä suhdetta

Asiassa C-137/15,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Autónoma del País Vasco (Baskimaan itsehallintoalueen ylin tuomioistuin, Espanja) on esittänyt 24.2.2015 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 20.3.2015, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

María Pilar Plaza Bravo

vastaa

Servicio Público de Empleo Estatal Dirección Provincial de Álava,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (seitsemäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. Toader sekä tuomarit A. Prechal (esittelevä tuomari) ja E. Jarašiūnas,

julkisasiamies: E. Sharpston,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Espanjan kuningaskunta, asiamiehinään L. Banciella Rodríguez-Miñón ja A. Gavela Llopis,

— Euroopan komissio, asiamiehinään S. Pardo Quintillán, A. Szmytkowska ja D. Martin,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian perustellulla määräyksellä unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 99 artiklan mukaisesti,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: espanja.

määräyksen

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen asteittaisesta toteuttamisesta sosiaaliturvaa koskevissa kysymyksissä 19.12.1978 annetun neuvoston direktiivin 79/7/ETY (EYVL 1979, L 6, s. 24) 4 artiklan 1 kohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat María Pilar Plaza Bravo ja Servicio Público de Empleo Estatal Dirección Provincial de Álava (julkinen työvoimapalvelu, Álavan aluetoimisto, jäljempänä SPE) ja joka koskee Plaza Bravon vastaanottamien työttömyysetuuksien määrää.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Direktiivin 79/7 2 artiklan mukaan direktiiviä sovelletaan muun muassa työntekijöihin, joiden työnteko on keskeytynyt muunlaisen kuin vapaaehtoisen työttömyyden vuoksi. Lisäksi kyseistä direktiiviä sovelletaan sen 3 artiklan mukaan muun muassa lakisääteisiin järjestelmiin, jotka antavat turvaa työttömyyden varalta.
- 4 Saman direktiivin 4 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tasa-arvoisen kohtelun periaatteella tarkoitetaan, että minkäänlaista sukupuoleen perustuvaa syrjintää ei saa esiintyä välittömästi eikä välillisesti etenkin siviilisäädyn tai perheeseaman perusteella eikä varsinkaan, kun on kysymyksessä:

- järjestelmien soveltamisala ja niiden piiriin pääsemisen edellytykset;
- velvollisuus osallistua rahoitukseen ja maksuosuuksien laskentaperusteet;
- etuuksien, aviopuolisosta ja huollettavista johtuvat lisät mukaan lukien, laskentaperusteet sekä etuuksiin olevan oikeuden kestoa ja jatkumista koskevat edellytykset.”

Espanjan oikeus

- 5 Yleisen sosiaaliturvalain (Ley General de la Seguridad Social), joka on hyväksytty 20.6.1994 annetulla kuninkaan asetuksella nro 1/94 (BOE nro 154, 29.6.1994, s. 20658; jäljempänä LGSS), sellaisena kuin kyseistä lakia on sovellettava pääasiassa, 211 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Työttömyysetuuden perusmäärä on sen perusteen keskiarvo, jonka mukaisesti työttömyysetuusmaksuja on maksettu 180 viimeiseltä työpäivältä.

--

2. Työttömyysetuuden määrä määritetään soveltamalla perusmäärään seuraavia prosenttiosuuksia: 180 ensimmäisen päivän aikana 70 prosenttia ja 181. päivästä alkaen 50 prosenttia.

3. Työttömyysetuuden enimmäismäärä on 175 prosenttia yleisestä tuloindeksistä [indicador público de rentas de efectos múltiples, jäljempänä IPREM], paitsi jos työntekijällä on yksi tai useampia huollettavia lapsia; siinä tapauksessa etuuden määrä on vastaavasti 200 prosenttia tai 225 prosenttia [IPREMistä].

Työttömyysetuuden vähimmäismäärä on 107 tai 80 prosenttia [IPREMistä] sen mukaan, onko työntekijällä huollettavia lapsia vai ei.

Työntekijän jäädessä työttömäksi osa-aikaisen tai kokoaikaisen työn menetyksen seurauksena edellisissä kohdissa tarkoitettua työttömyysetuuden enimmäis- ja vähimmäismäärät määritetään ottaen huomioon [IPREM], joka lasketaan tämän pykälän 1 momentissa tarkoitetuilta 180 viimeiseltä työpäivältä lasketun työtuntien keskiarvon perusteella ja painottamalla tämä keskiarvo osa-aikaisessa tai kokoaikaisessa työssä edellä mainitun ajanjakson aikana tehtyjen työpäivien määrällä.

Tätä kohtaa sovellettaessa otetaan huomioon se [IPREM], joka on voimassa oikeuden syntyhetkellä, korotettuna yhdellä kuudesosalla.

– –”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

- 6 Ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, että pääasian valittaja työskenteli 30.3.1977 lähtien tarjoilijana hotelliketjuun kuuluvassa hotellissa. Hän oli tehnyt toistaiseksi voimassa olevan osa-aikaisen työsopimuksen, jonka mukaan työaika oli 60 prosenttia kokoaikaisen työntekijän työajasta. Valittaja suoritti maksuja Espanjan yleiseen sosiaaliturvajärjestelmään.
- 7 Valittaja irtisanottiin 9.5.2013 taloudellisiin, tuotannollisiin ja organisaatiota koskeviin syihin perustuneessa joukkovähentämismenettelyssä, joka koski yhteensä 359:ää työntekijää useissa ketjun hotelleissa; heistä 317 oli naisia ja 42 miehiä.
- 8 Työsuhteensa päättymisen jälkeen pääasian valittaja haki maksuperusteista työttömyysetuutta, jonka SPE myönsi 15.5.2013 720 päivän ajaksi 10.5.2013 lukien. Valittajalle alun perin myönnetyn etuuden määrä eli 21,74 euroa päivältä saatiin käyttämällä kaksivaiheista laskentatapaa.
- 9 Ensin laskettiin päivittäinen työttömyysetuus kertomalla päiväkohtainen perusmäärä LGSS:n 211 §:n 2 momentissa säädetyillä 70 prosentilla. Tämä perusmäärä saatiin jakamalla valittajalle 180 viimeiseltä työpäivältä maksetun kuukausipalkan keskiarvo – eli 1 554,52 euroa – 30:llä. Päiväkohtaiseksi etuudeksi saatiin näin ollen 36,27 euroa.
- 10 Tämän jälkeen tämän päiväkohtaisen etuuden määrä rajoitettiin LGSS:n 211 §:n 3 momentin mukaisesti määritettyyn enimmäismäärään. Koska pääasian valittajalla ei ensinnäkään ollut huollettavia lapsia, työttömyysetuuden kuukausikohtainen enimmäismäärä määritettiin kertomalla vuoden 2013 kuukausittainen IPREM eli 532,51 euroa, korotettuna yhdellä kuudesosalla, 175 prosentilla. Näin saatu määrä oli 1 087,20 euroa. Seuraavaksi tämä määrä jaettiin 30:llä työttömyysetuuden päiväkohtaisen enimmäismäärän saamiseksi. Lopuksi tätä päiväkohtaista enimmäismäärää eli 36,24 euroa mukautettiin 60 prosentin osa-aikakertoimella, joka vastasi pääasian valittajan 60 prosentin osa-aikaista työaikaa. Tällä laskennalla saatiin 21,74 euron suuruinen määrä, joka vastasi tämän määräyksen 8 kohdassa tarkoitettua määrää.
- 11 Pääasian valittaja teki hallintovalituksen ja vaati, että häneen ei sovellettaisi mainittua kerrointa. SPE hylkäsi tämän vaatimuksen 3.7.2013 tekemällään päätöksellä. Juzgado de lo social n° 3 de Vitoria-Gasteiz (Vitoria-Gasteizin työtuomioistuin nro 3) pysytti tämän päätöksen 30.6.2014 antamallaan tuomiolla LGSS:n 211 §:n 3 momentin perusteella.
- 12 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, jossa kyseistä tuomiota koskeva valitus on tehty, toteaa aluksi, että ylivoimaisesti suurin osa osa-aikaisista työsopimuksista Espanjassa koskee naisia. Tätä yleisesti tunnettua seikkaa tukee muun muassa kansallisen tilastokeskuksen (Instituto Nacional de Estadística) joulukuussa 2014 tekemä työvoimakysely, jonka mukaan osa-aikatyötä tekevien naisten osuus Espanjassa on 25,3 prosenttia kaikkien työssäkäyvien naisten kokonaismäärästä eli yksi nainen neljästä, kun miesten vastaava osuus on vain 7,8 prosenttia eli vähemmän kuin yksi kahdestatoista.

- 13 Kyseisen tuomioistuimen mukaan LGSS:n 211 §:n 3 momentin soveltaminen merkitsee osa-aikaisten työntekijöiden epäedullista kohtelua, sillä tämän säännöksen mukaan työttömyysetuuden enimmäismäärä määritetään ottamalla huomioon IPREM, joka lasketaan 180 viimeisen päivän aikana tehtyjen työtuntien keskiarvon perusteella.
- 14 Esimerkkinä tästä erilaisesta kohtelusta sama tuomioistuin esittää sen, että osa-aikainen työntekijä, jolla pääasian valittajan tapaan ei ole huollettavia lapsia ja jonka työaika on työttömäksi joutumista edeltävien 180 päivän aikana ollut 60 prosenttia kokoaikaisen työntekijän työajasta ja jonka keskimääräinen palkka on 1 554,52 euroa, josta hän suorittaa maksuja sosiaaliturvajärjestelmään, ja joka menettää ainoan työpaikkansa, vaikka työsuhde on kestänyt 36 vuotta, saa työttömyysetuutena 652,20 euroa kuukaudessa (21,74 euroa x 30 päivää), kun etuuden määrä vastaavassa perhetilanteessa olevalle kokoaikaiselle työntekijälle, joka saa samansuuruisia palkkaa ja maksaa saman määrän vakuutusmaksuja sosiaaliturvajärjestelmään, olisi 1 087,20 euroa (36,24 euroa x 30 päivää).
- 15 Lisäksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, ettei pääasiassa kyseessä oleva LGSS:n 211 §:n 3 momentissa säädetty sääntö ole perusteltu objektiivisilla seikoilla ja että se johtaa yhdenvertaisen kohtelun periaatteen ja sukupuoleen perustuvan syrjinnän kiellon periaatteen loukkaamiseen. Se katsoo erityisesti, että kokoaikaiset työntekijät ja osa-aikaiset työntekijät suorittavat saman määrän työttömyysvakuutusmaksuja, jotka määräytyvät suhteessa heidän saamansa palkan määrään, mutta heidän saamiensa etuuksien määrät ovat hyvin erisuuruiset. Tämä erilainen kohtelu vaikuttaa enimmäkseen naisiin. Ero on sitä suurempi, mitä korkeampi osa-aikakerroin on.
- 16 Näissä olosuhteissa Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Autónoma del País Vasco (Baskimaan itsehallintoalueen ylin tuomioistuin) on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen asteittaisesta toteuttamisesta sosiaaliturvaa koskevissa kysymyksissä 19.12.1978 annetun neuvoston direktiivin 79/7 4 artiklan 1 kohta käsiteltävässä asiassa kyseessä olevan kaltaisissa olosuhteissa esteenä sellaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan henkilön ainoan osa-aikatyön menetyksen seurauksena kokonaan työttömäksi jääneelle maksettavan työttömyysetuuden kokonaismäärän laskemiseksi yleisen lakisääteisen etuuden enimmäismäärään sovelletaan osa-aikakerrointa, joka vastaa osa-aikaisen työntekijän työajan prosenttiosuutta vastaavan kokoaikaisen työntekijän työajasta, kun otetaan huomioon, että kyseisessä jäsenvaltiossa enemmistö osa-aikaisista työntekijöistä on naisia?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

- 17 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 99 artiklassa määrätään, että jos ennakkoratkaisukysymys on samanlainen kuin kysymys, johon unionin tuomioistuin on jo antanut ratkaisun, tai jos kysymykseen annettava vastaus on selvästi johdettavissa oikeuskäytännöstä tai jos ennakkoratkaisukysymykseen annettavasta vastauksesta ei ole perusteltua epäilystä, unionin tuomioistuin voi esittelevän tuomarin ehdotuksesta ja julkisasiamiestä kuultuaan milloin tahansa päättää ratkaista asian perustellulla määräyksellä.
- 18 Nyt käsiteltävässä asiassa on aiheellista soveltaa kyseistä määräystä.
- 19 On huomautettava, että vaikka tässä yhteydessä on selvää, että unionin oikeudessa kunnioitetaan jäsenvaltioiden toimivaltaa järjestää sosiaaliturvajärjestelmänsä ja että koska alaa ei ole Euroopan unionin tasolla yhdenmukaistettu, kunkin jäsenvaltion lainsäädännössä on määritettävä sosiaaliturvaetuuksien myöntämisedellytykset, jäsenvaltioiden on kuitenkin tätä toimivaltaansa käyttäessään noudatettava unionin oikeutta (tuomio Cachaldora Fernández, C-527/13, EU:C:2015:215, 25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 20 Niinpä unionin oikeus ei lähtökohtaisesti vaikuta Espanjan lainsäätäjän valintaan säätää LGSS:n 211 §:n 3 momentin kaltaisella säännöksellä työttömyysetuuden enimmäis- ja vähimmäismääristä ja soveltaa näihin määriin osa-aikatyötä koskevaa vähennyskerrointa. On kuitenkin selvítettävä, onko tällainen valinta pääasian osalta direktiivin 79/7 mukainen (ks. analogisesti tuomio Cachaldora Fernández, C-527/13, EU:C:2015:215, 26 kohta).
- 21 Aluksi on todettava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen kansallinen säännöstö ei merkitse sukupuoleen välittömästi perustuvaa syrjintää, koska sitä sovelletaan erotuksetta mies- ja naispuolisiin työntekijöihin. On siis tutkittava, merkitseekö se mainittuun kriteeriin välillisesti perustuvaa syrjintää.
- 22 Sen osalta, merkitseekö pääasiassa kyseessä olevan kaltainen säännöstö välillistä syrjintää, kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuimien antaa ymmärtää, unionin tuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että kyseessä on välillinen syrjintä silloin, kun kansallisen toimenpiteen, joka tosin on sanamuodoltaan neutraali, soveltaminen on tosiasiallisesti epäedullinen huomattavasti suuremmalle määrälle naisia kuin miehiä (tuomio Cachaldora Fernández, C-527/13, EU:C:2015:215, 28 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 23 Nyt käsiteltävässä asiassa on todettava, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen arviointi perustuu kaksivaiheiseen lähtökohtaan, jonka mukaan pääasiassa kyseessä oleva kansallinen säännös eli LGSS:n 211 §:n 3 momentti koskee osa-aikatyöntekijöiden ryhmää, jonka ylivoimainen enemmistö on naispuolisia työntekijöitä.
- 24 Tästä on todettava, kuten ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi ja kuten myös Espanjan hallitus on todennut, että pääasiassa kyseessä olevaa kansallista säännöstä ei sovelleta kaikkiin osa-aikatyöntekijöihin, vaan ainoastaan niihin, joihin on tarkoitus soveltaa työttömyysetuuden enimmäis- tai vähimmäismääriä, kun otetaan huomioon heidän edeltävien 180 työpäivän aikana ansaitsema palkkansa. Niinpä yleiset tilastotiedot, jotka koskevat osa-aikatyöntekijöiden ryhmää yhdessä tarkasteltuina, eivät riitä osoittamaan, että kyseinen säännös kohdistuu paljon suurempaan määrään naisia kuin miehiä (ks. analogisesti tuomio Cachaldora Fernández, C-527/13, EU:C:2015:215, 30 kohta).
- 25 Samoin on todettava, että unionin tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta ei käy ilmi, että olisi olemassa tilastotietoja työntekijäryhmästä, joita pääasiassa kyseessä oleva säännöstö erityisesti koskee ja joiden perusteella voitaisiin osoittaa, että tämä säännös koskee huomattavasti suurempaa osaa naisia kuin miehiä.
- 26 Lisäksi on täsmennettävä, kuten Espanjan hallitus ja komissio ovat huomauttaneet, että LGSS:n 211 §:n 3 momentissa säädetyt ja erityisesti pääasiassa kyseessä olevat työttömyysetuuden enimmäismäärät voivat saattaa kokoaikaiset työntekijät yhtä epäedulliseen asemaan tai jopa epäedullisempaan asemaan, koska nämä määrät vahvistetaan ottamalla huomioon IPREM, jota sovelletaan kaikkiin työntekijöihin.
- 27 On myös todettava, että se, että kyseiset enimmäismäärät mukautetaan pro rata temporis -periaatteen mukaan, jotta voidaan huomioida osa-aikaisen työntekijän vähennetty työaika kokoaikaiseen työntekijään nähden, ei ole sellaisenaan unionin oikeuden vastaista (ks. vastaavasti tuomio Österreichischer Gewerkschaftsbund, C-476/12, EU:C:2014:2332, 23 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 28 Lisäksi, kuten komissio on perustellusti huomauttanut, kyseinen prorata temporis -mukautus takaa etuuden saman enimmäismäärän tehtyä työtuntia kohti ja edistää näin ollen yhdenvertaista kohtelua.

- 29 Kun edellä esitetty otetaan huomioon, pääasiassa kyseessä olevasta kansallisesta säännöksestä ei ennakkoratkaisupyyntöissä kuvattujen seikkojen perusteella voida katsoa, että siinä asetettaisiin epäedulliseen asemaan pääasiallisesti tietty työntekijäryhmä, tässä tapauksessa osa-aikatyöntekijät ja etenkin naiset. Kyseistä säännöstä ei siis voida pitää direktiivin 79/7 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna välillisesti syrjivänä toimenpiteenä.
- 30 Näin ollen esitettyyn kysymykseen on vastattava, että direktiivin 79/7 4 artiklan 1 kohta ei ole pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa olosuhteissa esteenä sellaiselle kansalliselle säännökselle, jonka mukaan työntekijän ainoan osa-aikatyön menetyksen seurauksena kokonaan työttömäksi jääneelle työntekijälle maksettavan työttömyysetuuden kokonaismäärän laskemiseksi laissa vahvistettuun etuuden enimmäismäärään sovelletaan osa-aikakerrointa, joka vastaa osa-aikaisen työntekijän työajan prosenttiosuutta vastaavan kokoaikaisen työntekijän työajasta.

Oikeudenkäyntikulut

- 31 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (seitsemäs jaosto) on määrännyt seuraavaa:

Miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen asteittaisesta toteuttamisesta sosiaaliturvaa koskevissa kysymyksissä 19.12.1978 annetun neuvoston direktiivin 79/7/ETY 4 artiklan 1 kohta ei ole pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa olosuhteissa esteenä sellaiselle kansalliselle säännökselle, jonka mukaan työntekijän ainoan osa-aikatyön menetyksen seurauksena kokonaan työttömäksi jääneelle työntekijälle maksettavan työttömyysetuuden kokonaismäärän laskemiseksi laissa vahvistettuun etuuden enimmäismäärään sovelletaan osa-aikakerrointa, joka vastaa osa-aikaisen työntekijän työajan prosenttiosuutta vastaavan kokoaikaisen työntekijän työajasta.

Allekirjoitukset